

Студент 2 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ**НА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ**

Анотація. Розглянуто основні фактори, що впливають на рівень безробіття в Україні у 2000 – 2012 рр., серед яких середня заробітна плата в національній валюті та валовий внутрішній продукт у розрахунку на одну особу.

Аннотация. Рассмотрены основные факторы, которые влияют на уровень безработицы в Украине в 2000 – 2012 гг., среди которых средняя заработная плата в национальной валюте и валовый внутренний продукт в расчете на одного человека.

Annotation. The main factors that affect the level of unemployment in Ukraine for the period of 2000 – 2012 are discussed. The factors influencing the level of unemployment, among which are the average wage in the national currency and the gross domestic product per capita.

Ключові слова: безробіття, фактори, регресійна модель, ВВП, середня заробітна плата.

Однією з найскладніших соціально-економічних проблем в умовах ринкової трансформації економіки України є формування національного ринку праці. Розвиток ринкових відносин супроводжується зростанням рівня та тривалості безробіття, наявністю вимушеної неповної та неформальної зайнятості, нелегальної трудової міграції тощо. У перехідний період в Україні держава відіграє провідну роль у формуванні ринку праці. Головною формою його виявлення в сучасних умовах є державна політика зайнятості.

Відомо, що за останні 3 роки (2010 – 2012 рр.) рівень безробіття знизився порівняно з 2009 р., тому є актуальним виявити фактори, які впливають на рівень безробіття в Україні.

Дослідження проблеми безробіття в Україні та факторів, які впливають на нього, займалися такі вчені: Дж. Кейнс, Д. Рікардо, Банік О. В., М. Фрідмен, П. Самуельсон та ін.

Мета роботи – за допомогою економетричного дослідження визначити основні макроекономічні фактори, що впливають на стан безробіття в Україні у період 2000 – 2012 рр.

За останні роки рівень безробіття, починаючи з 2000 – 2012 рр. (табл. 1), поступово спадав. Верховна Рада України прийняла 2 основних закони у 1991 р. "Про безробіття" та у 2000 р. "Про обов'язкове соціальне страхування проти безробіття", що гарантують права цій категорії громадян. Вони сформували правову основу для вирішення проблем щодо захисту прав безробітних, забезпечення їх фінансовою допомогою, а також створення нових робочих місць [1].

Таблиця 1

Вихідні параметри моделі

Рік	Середня заробітна плата, грн	Валовий внутрішній продукт у розрахунку на душу населення, грн	Безробітне населення працездатного віку, зареєстроване у Державній службі зайнятості України, до економічного населення працездатного віку, %
2000	230	3 436	5,6
2001	311	4 195	5,1
2002	376	4 685	5,0
2003	462	5 591	5,0
2004	590	7 273	4,7
2005	806	9 372	4,4
2006	1 041	11 630	3,8
2007	1 351	15 496	3,3
2008	1 806	20 495	2,9
2009	1 906	19 832	3,4
2010	2 239	23 600	2,2
2011	2 633	28 488	2,5
2012	3 031	26 044	2,3

Основними факторами, що впливають на рівень безробіття, є:

© Пастухова А. А., 2013

1. Демографічні – зміна частки економічно активного населення у результаті зрушень у рівні народжуваності, смертності, середній тривалості життя та ін.

2. Техніко-економічні – темпи та направлення НТП, що зумовлюють економію робочої сили, та ін.

3. Економічні – стан національного виробництва, інвестиційної активності, рівня цін, інфляції, ВВП, рівня заробітної плати та ін. [1].

Для визначення впливу макроекономічних показників на безробіття в Україні було проведено регресійний аналіз. Для дослідження були обрані фактори, які наведені в табл. 1, де результативною ознакою є рівень безробітного населення України, а факторними ознаками – досліджувані чинники. Слід розглянути вплив на безробіття таких факторів, як середня заробітна плата та валовий внутрішній продукт на душу населення, за допомогою лінійного рівняння регресії, що має вигляд:

$$Y = b_0 + b_1 \cdot X_1 + b_2 \cdot X_2.$$

Щоб обчислити дані, було використано статистичний пакет аналізу Statgraphics. Отримані дані наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Коефіцієнти регресії

Середня заробітна плата у національній валюті (b_1)	Валовий внутрішній продукт у розрахунку на душу населення (b_2)
2,7213	0,00013
Коефіцієнт детермінації	
R_{yx1x2}	0,9313

Щоб впевнитися у правильності моделі, необхідно простежити лінійну залежність між факторами моделі, тобто дослідити її на мультиколінеарність. Якщо вона присутня у моделі, то це може дати неправильну інтерпретацію отриманих зв'язків між факторами. Для цього застосовується t-критерій Стьюдента та порівнюються отримані дані з табличним значенням. Табличне значення t-критерію Стьюдента дорівнює 2,23. Отримані значення t-критерію Стьюдента: $t_{b_1} = 2,2526$ та $t_{b_2} = 0,0488$.

Отже, як видно, отримані значення більші, ніж табличні, тобто критерії є значущі та їх можна використовувати на практиці.

Тобто отримано рівняння регресії, яке має вигляд:

$$Y = 5,64 + 2,7213 \cdot X_1 + 0,00013 \cdot X_2.$$

Для економічного аналізу треба інтерпретувати такий показник, як коефіцієнт детермінації 0,9313. Зменшення рівня безробіття в Україні зумовлено лінійною залежністю від середньої заробітної плати в національній валюті та валового внутрішнього продукту у розрахунку на душу населення на 93,13%. Фактори, що не були включені у модель, пояснюють на 6,87% зменшення рівня безробіття в Україні в розрахунку з 2000 по 2012 рр.

Отже, провівши економетричний аналіз, було з'ясовано, що макроекономічними показниками, які впливають на рівень безробіття в Україні, є середня заробітна плата у національній валюті та валовий внутрішній продукт у розрахунку на одну особу. Починаючи з 2001 р., рівень середньої заробітної плати поступово зростає. Валовий внутрішній продукт те ж, починаючи з 2001 р., збільшував своє значення. Отже, як видно, при збільшенні цих макроекономічних показників рівень безробіття поступово зменшується. Тому державі необхідно зосередити увагу на подальших соціально-економічних реформах, адже вони – це шлях до підвищення рівня життя населення та добробуту країни загалом.

Наук. керівн. *Малярць Л. М.*

Література: 1. Банік О. В. Проблеми безробіття в Україні і шляхи вирішення / О. В. Банік // Вісник Національного Університету. – 2010. – № 691. – С. 293–298. 2. Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>